

Magyar Bálint

A maffiaállam mint a bűnöző állam egyik típusa

A szervezeti kriminológia a szerint rendszerezi a bűncselekményeket, hogy milyen szervezet követte el azokat.¹ Így különböztet meg vállalati bűncselekményt és állami bűncselekményt. A kormányzat és a vállalatok azonban esetenként együttműködhetnek, sőt egyenesen ösztönözhetik, segíthetik egymást bizonyos bűncselekmények elkövetése érdekében. Így jön létre még három kategória: az állam által előmozdított vállalati bűnözés, a vállalat által előmozdított állami bűnözés és a két szereplő egyenrangú közreműködése esetén: az állami-vállalati bűnözés. „**A kormányzati bűnözés** leginkább a fehérgalléros bűnözéssel rokon. Az **állami bűnözés** az állam vagy annak szervei által végrehajtott makroszintű sérelem. **A politikai fehérgalléros bűnözés** kormányzati pozíciókat elfoglaló személyek vagy azok hálózatainak a cselekménye annak érdekében, hogy gazdasági vagy politikai előnyöket szerezzenek maguknak vagy pártjaiknak.”²

Nemcsak **állami bűnözés** létezik azonban, hanem **bűnöző állam** is, vagyis olyan állam, amely rendszeresen, tudatosan és kártékonyan sérti, csorbítja saját állampolgárai alapvető jogait. Egy ilyen államon belül rendkívül szoros a különböző közbeszerzésekből, pályázatadásokból élő gazdasági társaságok és a valójában a hatalom céljait kiszolgáló, politikai bábokként funkcionáló civil társadalmi szervezetek összefonódása az állammal, a kormánnyal. Ilyen esetekben a korrupció és az elnyomó rendszer szereplői ezer szállal kötődnek egymáshoz.³ De érdemes a szóba jöhető államokat tipizálni azok fő bűnözői tevékenysége szerint. Ennek nyomán megkülönböztethetünk „bűnöző **államot**, amelynek a központi projektjét emberiség elleni bűncselekmények” képezzik; „elnyomó **államot**, melynek központi projektje állampolgárok vagy azok csoportjai alapvető emberi jogai érvényesítésének szisztematikus megtagadása”; „korrump **államot**, mely az állam, annak vezetői, rokonai és a hozzájuk kötődő személyek javára történő, szisztematikus fosztogatása”; és végül „gondatlan **államot**, melyet az jellemez, hogy elmulasztja enyhíteni azokat a szenvedéseket, melyek ügyében az állam tehetne lépéseket.”⁴ A bűnöző államot természetesen az idézett „állami projektek” különböző típusú kombinációi jellemezhetik.

1. A hazai jog a bünszervezetről

A magyar büntető törvénykönyv szerint a „**bünszervezet: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja (...) szándékos bűncselekmények elkövetése**”.⁵ A törvény alkalmazásában az összehangoltság azt jelenti, hogy a bünszervezet tagjai a „**bűncselekményekkel kapcsolatos feladatokat megosztják**”, ami „**nyilvánvalóan előzetes tervezést, bizonyos fokú irányítást, szervezést feltételez**”. A Kúria 2005-ben meghozott jogegységi határozata⁶ pedig az alábbiak szerint – különböző konkrét ügyek tárgyalását segítő – részletezi is, hogy miként is értsük a bünszervezet működését:

- a bünszervezet minőségileg más, mint pusztán egyének együttcselekvése; magának a **bünszervezetnek kell hosszabb időre szervezettnek és összehangoltan működőnek lennie**;
- az „összehangolt működés” a **bünszervezet** fogalmi összetevője, amely tartalmát tekintve nem más, mint a **benne cselekvő személyek egymást erősítő hatása**; ugyanakkor az összehangoltság meglétének nem feltétele a bünszervezetben cselekvők közvetlen kapcsolata, a más cselekvések, illetve a más cselekvők kilétének konkrét ismerete; a **bünszervezet tagjaként** elkövetett magatartás azonban csak annak az elkövetőnek róható fel, aki a bünszervezet feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségre épített módon kialakított szervezetében a szervezetet ismerve, annak tagjaival állandó kapcsolatban együttműködve fejtett ki tevékenységet;
- a Btk. hatályos rendelkezései nem tesznek különbséget a **bünszervezeten belüli cselekvés hierarchiája** („posztjai”), aktivitása, intenzitása szempontjából, ezek a büntetéskiszabás körében értékelendő körülmények;
- a bünszervezet által a szervezeten kívülálló személynek adott megbízással e megbízott nem vált a bünszervezet tagjává, mivel ehhez a szervezetbe történő tényleges betagozódás a szervezet belső működésének ismerete és az abban való aktív részvétel szükséges; határozott különbséget kell tenni a bünszervezet tagjaként, illetve a **bünszervezet (vagy annak bármely tagja) megbízásából elkövetett bűncselekmény** anyagi-jogi megítélése között;
- amennyiben bizonyított, hogy a bűncselekményt egy tényleges bünszervezet működéséhez kapcsolódva, illetve annak keretei között követték el, úgy a végrehajtás körülményeiből – különösen a konkrét magatartás mások megelőző vagy további **láncolatos cselekményeit** feltételező jellegéből, ezek szükségszerű és ezért előreláthatóan bekövetkező eseményeiből lehet következtetést levonni arra, hogy az alkalmoszerű tettes (részes) cselekménye megvalósításakor a bünszervezetbeni elkövetést felismerte.

Világos beszéd. Bár a jogegységi határozat az embercsempészet, lányfuttatás, drogkereskedelem és az ezekhez hasonló jellegű, klasszikusan alvilági szervezeti bűnügyeket segít

egységesen értelmezni, sem a büntető törvénykönyv, sem a jogegységi határozat definíciói nem zárják ki az alkalmazás lehetőségét olyan esetekben sem, mikor a bünszervezet tagjainak jelentős része a közhatalmi intézmények felső vezetői rétegéből kerül ki. Sőt azt sem, hogy az legyen a bünszervezetet mozgató, meghatározó elem, azaz nem a szervezett alvilág, hanem maga a szervezett felvilág.

2. A Palermói Egyezmény

A nemzetközi szervezett bűnözés ellen 2000-ben elfogadott és Magyarország által 2006-ban ratifikált Palermói Egyezmény⁷ sem zárja ki azt a narratívát, hogy a küzdelem esetleg ne a szervezett alvilági csoportok és az államhatalom képviselői között folyjon, hanem az állam képviselői maguk adják a bűnöző csoport magját.

A Palermói Egyezmény nyomán az Európa Tanács szervezett bűnözéssel foglalkozó szakértői csoportja (PC-S-CO) meg is határozta azokat az ismérveket, amelyek fennállása esetén **bűnszervezetről** lehet beszélni. A meghatározás kötelező és esetleges kritériumokat tartalmaz. S mint látjuk, a szakértői csoport által a maffia, azaz a szervezett alvilág meghatározására használt kritériumokkal – akárcsak a magyar büntetőjogi szabályozás esetében – le lehet írni a szervezett felvilág, azaz a maffiaállam működését is. Az Egyezmény az alábbiak szerint különböztet meg kötelező és esetleges kritériumokat.

A kötelező kritériumok:

- három vagy több személy együttműködése;
- hosszú távú vagy meghatározatlan időre szóló együttműködés;
- súlyos bűncselekmények gyanúja vagy azok elkövetése;
- anyagi haszonszerzési és/vagy hatalmi pozícióba kerülési cél.

Az esetleges kritériumok:

- minden egyes résztvevőnek meghatározott feladata vagy szerepe van;
- valamely belső fegyelmi vagy ellenőrzési forma használata;
- megfélemlítés céljából erőszak vagy egyéb eszközök alkalmazása;
- befolyás kiterjesztése a politikusokra, a médiára, közigazgatásra, a rendészeti szervekre, az igazságszolgáltatásra, illetve a gazdasági élet szereplőire korrupció vagy bármely más módszer alkalmazásával;
- kereskedelmi vagy üzleti jellegű struktúrák felhasználása;
- részvétel a pénzmosásban;
- nemzetközi szintű működés.

3. A maffiaállam mint a bűnöző állam egyik típusa⁸

A laikus olvasónak sem okozhat különösebb gondot, hogy e kritériumokhoz hozzárendelje a maffiaállam megfelelő személyeit, eseményeit. „Mi egy tolvajkulcs egy részvényhez képest? Mi egy bankrablás egy bankalapításhoz képest?” – kérdezi Bicska Maxi Brecht *Koldusoperájában*. A maffiaállam esetében pedig mi is kérdezhetnénk, hogy mi egy törvényszegés egy törvényhozáshoz képest. Mi egy rablás a tulajdontól törvény- és rendeletalkotási eszközökkel történő megfosztáshoz képest? Mi egy munkahelyi főnök túlkapása a központi tisztogató akciókhoz képest? Mi egy website meghekkkelése a frekvenciától történő törvénytelen megfosztáshoz képest? S így mehetünk szép sorjában végig az életünk területein, ahol a közhatalmi intézmények nem a törvényesség és a polgári jogegyenlőség őrei, hanem ellenkezőleg, a magánérdekű önkény intézményesített szervei.

A kérdés már nem az, hogy jogilag miként értelmezhető, ha az „együttműködő három vagy több személy” – a hazai jogalkotó vagy az Európa Tanács szakértői csoportjának feltételezhető eredeti várakozásaival szemben – nem az alvilági maffia, hanem a szervezett felvilág, olykor közhatalmi funkciókat is betöltő tagja. A kérdés az, hogy egy maffiaállam esetén egyáltalán hogyan hozható mozgásba az igazságszolgáltatás gépezete, hogyan aktivizálható a társadalom, a közhatalom még nem teljesen paralizált immunrendszere. Az erre adandó válasz persze túllépne a „leíró”, a „megértő” szociológia műfaján.

A bűnöző állam központi szereplője nem tetszőleges szerkezetű, kultúrájú hatalmi elit, hanem a maffiaállam esetében – ahogy azt már többször bemutattuk – a patriarchális családfő jogositványait illegitim módon a nemzet egészére kiterjesztő fogadott politikai család nem formalizált, nem legitim testületként működő legfelsőbb, szűk döntéshozói köre. Esetünkben a cselekvő alany, a **bűncselekményeket elkövető bűnszervezet maga a polipbűró**, amelynek vannak vezető közhatalmi funkcióval bíró tagjai a hatalmi ágak, valamint azok meghatározó intézményei összességének a csúcsein, vannak közhatalmi szervezetekbe be nem illesztett „tanácsadó” tagjai, valamint bizalmi oligarchái, esetleg strómanjai. A maffiaállam polipbűrója talán egy-két tucat személyből áll. Rájuk állnak a bűnszervezet kritériumai: „három vagy több személy”, „hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport”, amelynek van „hierarchiája”, a „benne cselekvő személyeknek egymást erősítő hatása” van, többek között „célja bűncselekmények elkövetése”, az ehhez szükséges „feladatokat megosztják”, a bűnszervezeten kívüli személyeknek szükség esetén „megbízást adnak”.

A szervezett bűnözés **láncolatossá cselekményei** rajzolják ki az elszigetelt törvénysértések közti összefüggések maffiaállami kontúrjait. Ebben az önmagukban is törvénysértő cselekedetek (mint például, zsarolás, csalás – gazdasági csalás, sikkasztás, hűtlen kezelés, pénzmosás, bennfentes kereskedelem, versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési vagy koncessziós eljárásban, vesztegetés, hivatali vesztegetés – ez utóbbi két

bűncselekmény aktív és passzív formái –, hivatali visszaélés, közfeladati helyzettel visszaélés, befolyás vásárlása, befolyással üzerkedés stb.) kapcsolódnak össze magukban nem törvénysértő aktusokkal (például önálló képviselői indítványok benyújtásával, adóhatósági ellenőrzés elindításával stb.).

3.1. Bűnszervezetben elkövetett tulajdonfosztás – egy közterületi hirdetőcég példáján

Az egyedi láncolatot cselekmény a fenti tényállások legkülönfélébb változataiként állhat össze. Az állami bűnszervezet cselekményeinek modellezése és a büntetőjog fogalomrendszerében történő tipizálása külön tanulmányt igényel. Ezért csak idézzük fel a fenti büntetőjogi kontextusban az ESMA közterületi reklám cég esetét. Tehát: az adott közterületi reklám cég tulajdonosának egy minisztérium közreműködésével tesznek ajánlatot a cége megvételére, és megnevezik a potenciális új, a fogadott politikai család vezető oligarchái közé tartozó tulajdonost is; a cégtulajdonos nem él az ajánlattal, erre – a nem fizikai erőszakkal történő meggyőzés eszközeként – megjelenik nála az adóhatóság, ez sem győzi meg a kiszemelt vállalkozás tulajdonosát, erre – szintén a vértelen erőszak eszközeként – egy ad hoc képviselői törvénymódosító javaslat parlamenti elfogadásával megfosztják a koncesszióban végezhető tevékenységétől, amitől a cégének értéke erősen zuhanni kezd, majd utolsó lépésként egy másik törvénymódosítással mentesítik a riválisát a szóban forgó vállalkozót tönkretévő törvénymódosítás őt érintő negatív következményeitől. Az egész akciót rendkívül rövid idő alatt lebonyolítják. A cég többéves kiéheztetése után a tulajdonos eladja a reménytelen helyzetű vállalkozását, amire ezúttal a Keresztapa új, kedvenc oligarchája tesz közepesen nyomott áron vételi ajánlatot. Ezek után nincs is mit csodálkozni azon, hogy a diszkriminatív, a vállalkozást ellehetetlenítő törvényi rendelkezést is visszavonadják a parlamenttel, hogy a Keresztapához hú új oligarcha teljes kapacitással üzemeltethesse a vállalatot. Szemben a tradicionális maffiával, itt a politikai család a közhatalom vértelen eszközeivel érvényesíti az akaratát.

Ez az ügy magán viseli a maffiaállam bűnszervezeti tevékenységének jellemzőit. A cselekmény:

- szándékos bűncselekmény elkövetése (zsarolás, hivatali visszaélés stb.);
- összehangolt, hiszen a legkülönbözőbb hatalmi ágak (minisztériális, kormányzati ellenőrző és bűnüldöző intézmények, törvényhozás) és magánszemélyek (lásd a kiszemelt kedvezményezett – időben változó – oligarchák) koordinált, meghatározott idejű és sorrendű fellépését igényli;
- a bűnszervezet tagjai hierarchikus csoportot képeznek, ahol elkülönül azok személye, akik a teljes akciót átlátják, azokétól, akik a hierarchiában csak egy-egy lépés alsóbb szintű végrehajtói (mint például az adóvizsgálatot bonyolító tisztviselők vagy a törvénymódosító javaslatot benyújtó országgyűlési képviselők);

- a bűnszervezetben szereplő személyek egymás hatását erősítik, hiszen külön-külön nem tudnák a kitűzött célt (a tulajdonfosztást) elérni.

Az esetek többségében nincs is szükség a teljes folyamat végigpörgetésére, hiszen az áldozatok értik, hogy a fogadott politikai család „ajánlata” – az államhatalom teljes fegyvertárával megtámogatva – „visszautasíthatatlan”. Így a fenyegetés, zsarolás révén létrejövő üzletek az önkéntesség látszatát öltik, hiszen rendszerint csökkenti az áldozat veszteségeit, ha ért a szóból, és hajlandó megegyezni. Ahogy a maffia esetében is elenyésző a fizikai erőszakot elszenvedők aránya az „önkéntes belátás” nyomán védelmi pénzt fizetőkhoz vagy szolgáltatást nyújtókhoz képest, úgy a maffiaállam esetében is többnyire elég az illegitim állami erőszak eszköztárát egy ajánlat kíséretében felvillantani az „önkéntes” megegyezéshez. (Talán mondani sem kell, hogy hasonló célokat egy virtigli diktatúrában nem ilyen körülményeskedő, a demokratikus intézményi működést imitáló módon érnek el.)

3.2. Bűnszervezetben elkövetett tulajdonfosztás – a pénznyerő automaták és kaszinókoncessziók példáján

S ha már maffiaállamként határozzuk meg az elemzett autokratikus rendszert, akkor stílszerű a játékautomaták és kaszinók példáján is illusztrálni az állami erőszakkal végrehajtott tulajdonoscseré mechanizmusát. Az évi mintegy 70 milliárd forint adóbevétel termelő **pénznyerő automaták** – köznapi nevükön félkarú rablók – üzemeltetésének hatósági felügyeletét az állami Szerencsejáték Zrt. látta el. Érdemes lépésként áttekinteni ennek az üzletágnak az átrendezését és betagozását a politikai család érdekkörébe:

Első lépés: A döntően vendéglátóipari egységekben található pénznyerő automaták működésének újraszabályozására 2011 szeptemberében került sor, amikor is az addig a játékgépenkénti havi 100 ezer forintos adót egy hirtelen módosító indítvánnyal az ötszörösére emelték, s kötelezték az üzemeltetőket, hogy 2012 októberéig meglévő gépeiket szerveralapú gépekre cseréeljék. Az intézkedés eredményeképpen már a törvénymódosítást követő hónapban a játékgépek 60 százalékát adták le az üzemeltetőik.⁹ Számuk a következő év folyamán tovább csökkent: 22 ezerről 2 ezerre.¹⁰

Második lépés: 2012 októberében egy két nap alatt áthajtott törvénymódosítással a kaszinók kivételével betiltották a pénznyerő automaták, valamint játéktermek és elektronikus kaszinók üzemeltetését. A tiltás érintette azt a pár ezer vállalkozást is, amely az egy évvel korábbi törvénymódosítás követelményeinek eleget téve beruházott szerveralapú játékgépekbe. A kormány szerint ugyanis „a korábbi intézkedések csak részben érték el azt a célt, hogy a leghátrányosabb helyzetben élők ne dobálják játékgépekbe a pénzüket, másrészt súlyos nemzetbiztonsági kockázatok is felvetődtek a szerencse-

játék-iparban érdekeltek tevékenységével kapcsolatban.”¹¹ A kieső költségvetési bevételeket a kormány az online szerencsejáték megadóztatásával kívánta volna legalább részben pótolni.

Harmadik lépés: A kaszinókat mentesítették a pénznyerő automaták üzemeltetésének tilalma alól, és a kaszinónként beállítható gépek számát 300-ban maximálták, majd 2013-ban 11-re bővítették az országban maximálisan üzemeltethető kaszinók számát.

Negyedik lépés: „A parlament a szerencsejáték törvényt módosítva idén november közepén úgy döntött, a nemzetgazdasági miniszter kiemelt díj ellenében pályázati eljárás nélkül is koncessziós szerződést köthet legfeljebb öt játékkaszinó üzemeltetésére azokkal a szerencsejáték-szervezőkkel, akiket megbízhatónak tart. (...) A másik fontos változás a novemberi módosításban az volt, hogy a szerencsejáték-szervezők levonhatják játékadójukból a koncessziós díj összegét. Ezzel az Andy Vajna érdekeltiségébe tartozó Las Vegas Casino jár a legjobban: a módosításnak köszönhetően 1,6 milliárd forinttal kevesebbet fizethet az államnak. A Las Vegas Casino 2012-ben 3,8 milliárd forint nettó árbevétele után 30 százalékos játékadó, mintegy 1,1 milliárd forint mellett 791 millió forint koncessziós díjat fizetett. Így 1,9 milliárd forintot fizettek be az államnak. Az új szabályok szerint csak körülbelül 300 millió forintot utalhatnak a büdzsébe.”¹²

Ötödik lépés: 2014 májusában a kiosztható 11 kaszinókoncesszióból Budapesten ötöt Andy Vajna Las Vegas Casino Kft.-jének, míg a kelet-magyarországi Debrecenben és Nyíregyházán kettőt Szima Gábor Aranybónusz 2000 Kft.-jének ítélte a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM). Mindezt annak ellenére, hogy a kaszinók üzemeltetésére bejelentkezett az állami tulajdonú Szerencsejáték Zrt. is. De ők kevésbé „megbízhatóaknak” bizonyultak, mint Andy Vajna, az egykori filmproducer, a magyar filmgyártás állami támogatása felett diszponáló kormánybiztos, Orbán közeli bizalmasa. Szima Gábor pedig, aki korábban is utazott már a szerencsejáték üzletben, a debreceni futballcsapat egykori tulajdonosa, akinek a szerepét a csapatnál már a fia viszi tovább. „Az NGM szerint 4 milliárd forint koncessziósdíj-bevételt és 1 milliárd forint áfa-bevételt fizetnek majd a költségvetésnek.”¹³

Hatodik lépés: A kaszinókoncessziók kiosztásával párhuzamosan a parlament lehetővé tette, hogy a kaszinótulajdonosok a koncessziós díjat levonhassák a játékadóból, és még áfa-, azaz forgalmiadó-mentessé is tették azt.¹⁴

Hetedik lépés: „Andy Vajna és Szima Gábor közreműködésével legalizálhatják magyarországi jelenlétüket az internetes kaszinó- és kártyaoldalakat működtető nagy nemzetközi társaságok – mint például a PokerStars vagy a Bet365. Erre az a törvénymódosítás biztosíthat lehetőséget a kormányoldalhoz közel álló üzletemberek számára, amit az

adó jogszabályok jövő évi tervezett változtatásairól szóló salátatörvényben nyújtott be a kabinet a parlamentnek. A javaslat egyik pontja lehetővé tenné, hogy a szerencsejátékok után fizetendő koncessziós díjat az engedély birtokosa helyett más – harmadik fél – fizesse meg. Ez akár arra is lehetőséget biztosít, hogy egy külföldi, például offshore jellegű cégen keresztül, bizonytalan eredetű pénzből egyenlítsék ki a számlát, ráadásul az engedély birtokosa ekkor is levonhatja az összeget a költségvetésnek fizetendő játékadó jából. A javaslat szerint továbbá online kártyatermet és kaszinót csak azok működtethetnek, akik rendelkeznek hazai kaszinóüzemeltetési koncesszióval – vagyis jelenleg Vajna és Szima.¹⁵

Nyolcadik lépés: Andy Vajna és Szima Gábor kaszinóinak adózása – szemben a kiskereskedelmi egységek adózásával – „önbeválláson alapul, a NAV (Nemzeti Adó- és Vámhivatal) ugyanis nem nagyon lát rá a játékgépekre. Egyrészt az automatákba már nem építették be az integrált ellenőrző készüléket, amely a működése során keletkező adatokat gyűjtené és rögzítené, másrészt szerveralapú összekötésről szó sincs. Így az állam az online pénztárgépek világában a kaszinók esetében sötétben tapogatózik a bevételek tekintetében.”¹⁶ Miközben az „iparági szereplők becslése szerint Andy Vajna öt fővárosi kaszinójában mintegy 15 milliárd forint bevétel keletkezhet.”¹⁷

Kilencedik lépés: Már csak be kellett indítani az itthon készpénzben vagy külföldön számlán tartott adózatlan jövedelmek legalizálására szánt Stabilitási Megtakarítási Számlák törvényekkel biztosított pénzmosó gépezetét.

Így szervez magának szerencsejátékot, szerez kaszinókat a maffiaállam fogadott politikai családja: kiszorítás, monopóliumteremtés, baráti elbírálás, különleges adókedvezmények, államilag támogatott pénzmosás. És sehol egy csepp vér.

Ez az ügy is magán viseli a maffiaállam bűnszervezeti tevékenységének jellemzőit. A cselekmény:

- szándékos bűncselekmény elkövetése (hivatali visszaélés, befolyással üzérkedés, befolyás vásárlása stb.), tetemes károk okozásával a piac jogkövető – gépeiket szerveralapú gépekre lecserélő – szereplőinek, valamint az államnak közvetve a potenciális adóbevételek jelentős mértékű, közel sem szokványos elengedésével, illetve közvetlenül a kaszinók bevételeinek a NAV rendszerébe bekötött elektronikus pénztárgépek kontrollja alóli diszkriminatív, semmilyen pozitív társadalmi céllal nem indokolható kivonásával;
- összehangolt, hiszen a legkülönbözőbb hatalmi ágak: a törvényhozás, a végrehajtás – kormány, gazdasági minisztérium – és magánszemélyek (lásd a kiszemelt kedvezményezetteket) koordinált, meghatározott idejű és sorrendű fellépését igényli;
- a bűnszervezet tagjai hierarchikus csoportot képeznek, ahol elkülönül azok személye, akik a teljes akciót átlátják, azokétól, akik a hierarchiában csak egy-egy lépés

alsóbb szintű végrehajtói (mint például a törvényjavaslatot benyújtó országgyűlési képviselő);¹⁸

- a bűnszervezetben szereplő személyek egymás hatását erősítik, hiszen különállóan nem tudnák a kitűzött célt (a koncessziók átjatszását) elérni;
- részvétel a pénzmosásban, hiszen mind a PokerStars, mind a Bet365 offshore háttérű cégek adóamnesztiát nyerhettek a Stabilitási Megtakarítási Számlák létrejöttével.

3.3. Bűnszervezetben elkövetett tulajdonfosztás – a trafikkoncessziók példáján

Más esetekben az újraelosztás nem közvetlen vagyonokról, hanem az állam járadékoltató pozícióiról szól, amikor az állam egy második adóztatási rendszerben megcsapolja a magángazdaságot. De mivel a rendszer logikája szerint **a politikai családot a közép- és alsó szinteken is folyamatosan építeni, bővíteni és táplálni kell**, ehhez mindig újabb részeket kell elfoglalni az addig a piac által szektorsemlegesesen üzemeltetett területekről egyfajta direkt állami járadékoltató pozícióba helyezve át azokat.

Ez történt a dohánytermékek árusításának jogosultságával az úgynevezett **trafikkoncessziók odaítélésnek** esetében, amikor először – hamis indokokkal – állami monopóliummá tették a dohánytermékek kiskereskedelmi forgalmazását, majd miután kiforgatták megélhetésükből a korábbi trafikosokat, az új klientúrának törvényi eszközökkel megemelt jövedelmezőséget biztosítottak. Mindeközben – a dohánytermékek forgalmazásától megfosztva, így leértékelve a vállalkozásukat – vidéki kisboltosok, újságárusok és más kistulajdonosok tízezreit tették tönkre. Itt a maffiacsalád már a maga szervezetségében és önbizalommal teli nyíltságában mutatkozott meg, hiszen míg a nagy vagyonok leosztása esetében az ügyletek belátható számú szereplője közötti alkuk zárt – olykor kormányzati – ajtók mögött bonyolódtak, a trafikpályázatokat a teljes fogadott politikai családi hálózaton végigfuttatták, önkormányzatokkal és más állami-kormányzati kliensekkel véleményeztetve azokat. „Az a lényeg, hogy elkötelezett jobboldalinak kell lenni, (...) hogy ne a szocik győzzenek” – mondta Szekszárd fideszes polgármestere azon az egyeztetésen, amelyen ő és a város kormánypárti önkormányzati képviselői véleményezték a dohányboltokért indulók listáját.¹⁹

A trafikügy azért is mutatja jól a maffiaállam jellegzetességeit, mert nem klasszikus korrupció, ahol egy nagy pályázaton belül érvényesül decentralizáltan, összehangolatlanul sok különálló kis korrupció, hanem épp ellenkezőleg: a politikai család által központilag megtervezett, a parlamentben törvénymódosítással legalizált tulajdontól – azaz koncessziós jogtól – történő megfosztás, majd pedig az új családi tulajdonosok kijelölése révén lebonyolított, központilag vezérelt rablás. Az akció első szakasza a piacfoglaló államosítás egy példája is, amikor nem a tulajdont magát, vagyis a boltot vették el, hanem egy termékkör árusítási jogát. A trafikügy természetesen már nem elszigetelt „mutyik” összessége, hanem a maffiaállam koordinált működése, ami csak részben a fogadott család oligarcháit, többségében már a „kisirésvényeseit” célozta meg. A do-

hánytermékek kiskereskedelmi piacának átrendezése előtt a garantált árrés 3 százalék volt. Az új törvény ezt már eleve 4 százalékban állapította meg, és a manipulált pályázatok lebonyolítása után egy újabb törvénymódosítással a parlament 10 százalékra emelte. Vagyis a dohánytermékek járadékainak növeléséből keletkezett bevételt nem például az egészségügybe vagy megelőzési programokba forgatták vissza, hanem a fogadott politikai család államilag adományozott üzleteinek jövedelmezőségét biztosította. Ez a garantált üzlet még olyan szociális célokat sem szolgált, mint a két világháború közötti gyakorlat, amikor ezekkel a jogosítványokkal hadirokkantakat, -özvegyeket és -árvákat támogatott az állam. A mostani 5415 nyertes pályázat közül mindössze 280 jutott megváltozott munkaképességű embernek.²⁰ De az akció nem hagyta érintetlenül a kis, főleg falusi élelmiszer vegyesboltokat sem, amelyek közül – a jövedelmezőségük drasztikus csökkenése miatt – a 2014-ben minden huszadik kényszerült bezárni.²¹

A kiskereskedelmi jogosítványok újraosztását követte a dohány nagykereskedelmi jogosítványainak államosítása is. Erről Bencsik János, a törvénymódosítás elleni szavazata miatt 300 ezer forintos pártbürséggel sújtott fideszes országgyűlési képviselő azt nyilatkozta, hogy „a harmadik trafiktörvényt nagyon szerettem volna szavazatommal támogatni. Nem sok kellett volna hozzá. Mindössze annyi, hogy a dohánykereskedés valóban állami monopólium legyen, s az abból származó haszon a közjót szolgálja. A most elfogadott változat viszont lehetőséget biztosít arra, hogy az állam ezt a jogsultságot pályázat nélkül adja tovább egy magántársaság számára. Az általam kifogásolt jogszabályi fordulat megteremtheti a járadékvadászat lehetőségét. A járadékvadászat tömören azt jelenti, hogy egy adott társadalmi-gazdasági szereplő az értékteremtés helyett arra áldozza erőforrásait, hogy bizonyos piaci lehetőségekből az állam közreműködésével kizárjon más szereplőket.”²² Ahogy ez meg is történt, hiszen „nyilvános pályázat nélkül, egyedüli jelentkezőként a British American Tobacco (BAT) és a Continental cégcsoporthoz tartozó Tabán Trafik Zrt. kapta meg a dohány-nagykereskedelem kizárólagos jogát a kormánytól. Novembertől így a két cég rövidesen bejegyzésre kerülő közös vállalkozása fogja ellátni dohányáruval mind a 6300 hazai trafikot. (...) Arra a kérdésünkre, hogy az állami monopóliumra miért nem írtak ki nyilvános pályázatot, Lázár (János, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter) úgy válaszolt: közpénzeknél valóban a pályázat kiírása a megszokott, most viszont »azért nincs pályázat, mert nincs közpénz« – mondta, nagyvonalúan eltekintve a koncessziós díj mibenlétéről. (...) A Continental sikere nem okozott nagy meglepetést a piacon. Az erős kormánypártközeli kapcsolatrendszerrel rendelkező hódmezővásárhelyi vállalkozás nemcsak a trafiktender egyik nagy nyertese volt, de egy kis technikai malőr miatt korábban az is kiderült, hogy már a trafiktörvény kialakításában is részt vett.”²³ Ugyanakkor a „piaci szakemberek 5 és 12 milliárd forint közé taksálják a »nemzeti trafikellátó« várható hasznát, hiszen nem lesznek versenytársai, a kormánytöbbség pedig mentesítette őket az iparüzési adó fizetése alól, a koncessziós díj pedig nevetéses: idén mindössze 10, jövőre 100 millió forintot kell kifizetnie a két dohánygyártó közös vállalkozásának, és csak 2021-től ketyeg a bombauzlethez képest jelképesnek ható, évi 600 millió koncessziós díj.”²⁴ (Mindezzel

párhuzamosan az államilag kedvezményezett Continental Dohányipari Csoport elnöke, Sánta János – feltehetően felkérésre – felvásárolta az új kormánypárti napilap, a *Napi Gazdaság* (jelenleg *Magyar Idők*) kiadójának 49 százaléknyi üzletrészét, és így a „belépésével egy új, vélhetően inkább Lázár Jánoshoz – a Miniszterelnöki Hivatal vezetőjéhez – lojális kormánypárti sajtóbirodalom formálódik – közben pedig Habony Árpád miniszterelnöki főtanácsadó is építi a maga külön egységét, a bulvárt és az internet világát meghódítani igyekvő Modern Media Groupot”,²⁵ hogy legyen mivel kiváltani Simicska Lajos médiabirodalmát.)

A dohányjövédékek hasznának a politikai családi hálózatba terelése után – amikor a helyzetet alkalmasnak találják –, valamilyen népegészségügyi ideológiával álcázva megtehetik ezt majd az ital- és a gyógyszerforgalmazással is.

Ez az ügy is magán viseli a maffiaállam bűnszervezeti tevékenységének jellemzőit. A cselekmény:

- szándékos bűncselekmény elkövetése (hivatali visszaélés, befolyás vásárlása – a nagy állami pályázatokat elnyerő vállalkozások közül számos komoly összegekkel támogatja a Keresztapa szívéhez közel álló Puskás Ferenc Labdarúgó Akadémiát –, befolyással üzérkedés stb.);
- összehangolt, hiszen a legkülönbözőbb hatalmi ágak (törvényhozás, kormány, önkormányzati Fidesz-frakció) és magánszemélyek (kisebb részben a fogadott politikai család oligarchái, túlnyomórészt annak „kiszérvényesei”) koordinált, meghatározott idejű és sorrendű fellépését igényli;
- a bűnszervezet tagjai hierarchikus csoportot képeznek, ahol elkülönül azok személye, akik a teljes akciót átlátják, azokétól, akik a hierarchiában csak egy-egy lépés alsóbb szintű végrehajtói (az országos szintű akció lokális lebonyolítói vélhetően nem látnak rá a teljes folyamatra, azonban cselekmények láncolata kifejezetten lokális szinten ér véget);
- a bűnszervezetben szereplő személyek egymás hatását erősítik, hiszen különállóan nem tudnák a kitűzött célt (a koncessziók fogadott politikai családon belüli szétosztogatását) elérni;
- a korrupció elleplezését és a feltáró munka akadályozását célozta a közérdekű adatokkal kapcsolatos időhúzás és a vesztes pályázatok adatainak megsemmisítése.

4. A bünszervezeti cselekmények tipizálása

4.1. A bünszervezeti cselekmény által okozott kár jellege az állami vagy magánkárosultak szerint bontva

Állami vagyont, bevételeket érintő kár:

- potenciális állami bevételek átjátszása magánkörbe (például az Magyar Villamosművek [MVM] és svájci székhelyű MET energiakereskedő cég közti gázügylet)
- potenciális adóbevételekről történő lemondás (például milliárdos adótartozások NAV-vizsgálat nélküli elengedése)
- potenciális állami bevétel átjátszása magánkörbe (például letelepedési kötvény) – a 250 000 eurón felüli 29 000 euró diszkont, amit a mintegy féltucatnyi eladni jogosult Fidesz-közeli vállalkozás kap
- állami koncesszió átjátszása magánkörbe (például online szerencsejáték)
- bérleti jogtól történő megfosztás (például a polgári jog alapján a magánbérlet megillető állami föld előbérleti jogtól történő megfosztás)
- önkormányzati vagy állami ingatlanok piaci értéken aluli átjátszása – a politikai család érdekkörén belüli – magánszemélyeknek (például a budapesti belvárosi ingatlanpanama, ahol a hűtlen kezelés gyanúja merül föl)
- pályázati pénzek illegitim eltérítése túlárazott – a politikai család érdekkörén belüli – pályázatok felé (például Simicska Lajos, Mészáros Lőrinc, Tiborcz István sorozatban elért tendergyőzelmei)

Magánvagyont/bevételeket érintő kár:

- vagyonfosztás (példája a megtakarításoktól való megfosztás, amely a magánnyugdíjpénztárakban felhalmozott megtakarításokat érintette, de ide tartozik a takarékszövetkezetek kényszerállamosítása, majd ezek átjátszása is)
- magánvállalkozástól történő megfosztás (például becslések szerint 300-400 magánvállalkozás, példának okáért a korábban kifejtett ESMA-ügy)
- magánvállalkozások tevékenységének koncessziókötelessé tétele (például dohánykis- és nagykereskedelem)
- állami koncessziótól, bérleti jogtól történő megfosztás (például játékautomaták, állami földek bérleti jogának szétosztása a politikai családon belül célzottan és a korábbi bérleti és termelési viszonyokra tekintet nélkül)

közskár és magánkár együttes okozása (például játékautomata- és kaszinókoncessziók átjátszása)

4.2. A bűnszervezeti cselekmény láncolatossága

Egylépcsős: az egylépcsős korrupciós cselekmény alatt a két fél között lezajló, csupán egy ügyletre kiterjedő egyszerű korrupciós tranzakciót értjük. Ezek a cselekmények a klasszikus korrupció körébe tartoznak, esetenként kisebb értéket képviselnek, még ha számosságukat tekintve kiterjedtnek is mondhatók. A maffiaállam ezen egyedi partizánakciókat igyekszik saját kontrollja alá vonni.

Többlepcsős: a többlepcsős láncolatosságú cselekményeknél akár a törvényhozás és a végrehajtás több intézménye, a törvényhozás aktusának és a végrehajtó hatalom szerveinek összetettebb együttműködése is lehetővé válik. A bűnöző állam „mindennapi működésére” sokkal inkább ez jellemző, hiszen az állam és a vállalkozások összefonódásával megvalósuló nagyszabású piaci helyzetet sokszor alapjaiban újraíró projektek megvalósulásához szükségszerűen csak ilyen összetettebb mechanizmusok alkalmasak.

4.3. A bűnszervezeti cselekményben megjelenő korrupciós tranzakciók lebonyolításának intézményi tere

Egy intézményen belüli

- „Ügyintézői” szint: ez szinte kivétel nélkül egybeesik az egylépcsős, láncolat nélküli korrupciós cselekményekkel. Belátható, hogy a komplikált, akár országos szintű korrupciós tervek megvalósítása pusztán ügyintézői szinten nem bonyolítható: szükségszerűen be kell hogy vonódjon az adott állami intézmény vertikuma is.
- Intézményen belüli teljes vertikum: elképzelhetetlen, hogy az egyes központi szervek – mint például a NAV – korrupciógyanús cselekményei – mint amilyenek a jól ismert, milliárdos nagyságú adóelengedések is – a teljes intézményi vertikum tudomása és jóváhagyása nélkül történjenek. Ezekben a konkrét esetekben a „méltányosság” mint a visszaélés eszköze jelenik meg, amelynek eredeti rendeltetése a szorult helyzetben lévő, kisebb köztartozásokkal rendelkező adósok megsegítése volna, és amivel szemben ez a gyakorlat a legnagyobbak nyereségét növeli.

Intézményközi

- Horizontálisan: abban az esetben, ha több intézmény működik együtt, mindenképpen ritkának mondható, a felső koordináció megjelenése szükségszerű.
- Vertikálisan: a magyar bűnöző állam korábban felvázolt működéséből fakadóan szükségszerűen a vertikum helyeződik az előtérbe.

4.4. A közreműködő intézmények autoritásának kiterjedése

Lokális: az egyes „adóbérlők” tulajdonképpeni járandóságként kiutalt domíniumai, mint Hódmezővásárhely vagy Debrecen klasszikus példái a központhoz képest relatíve autonóm, de a politikai családhoz mégis szorosan kapcsolódó területeknek. Bizonyos szempontból a belvárosi ingatlanpanama is e jellemzőket mutatja.

Országos: ide sorolhatjuk például a paksi atomerőmű pályázata körüli anomáliákat, illetve a MET Holding AG-nak az állami tulajdonú MVM-mel bonyolított 50 milliárd forint körüli – jórészt offshore cégeknél lecsapódó – osztalékot eredményező gázolajügyletét.

Lokális és országos: klasszikusan ide sorolhatóak a központi vezénnyel, de elsősorban helyi szinten lebonyolított földbérlet- és trafikügyletek, melyek sem központi, sem helyi koordináció nélkül nem mehettek volna végbe.

4.5. A közreműködő intézmények típusa hatalmi ágak szerint

Törvényhozás: a parlament a 2010 és 2015 közötti időszakban részben testreszabott törvények tömegét hozta meg, amelyek a legtöbbször minden további manipuláció keletül szolgáltak, részben pedig a korrupciós mechanizmusok működtetését generálisan segítő törvényeket, mint például:

- a közbeszerzési értékhatárok felemelése (nagyobb mértékű közbeszerzési korrupció megvalósíthatóságának megkönnyítése);
- a közérdekű adatok indokolatlan titkosításának megkönnyítése (nemzetstratégiai és nemzetbiztonsági szempontokra hivatkozással);
- a pénzmosási törvény;
- a pályázati támogatási összeférhetlenségek felszámolása;
- a politikusok hozzátartozói vagyonynyilatkozatai titkosságának fenntartása;
- a közbeszerzésekből történő visszaélészerű kizárás.

Végrehajtás (közigazgatás): központi szervektől kezdve (például az adóhivatal) önkormányzatokon, kamarákon át a földbérletügy kapcsán egészen a Nemzeti Földalapkezelő Szervezetig terjed a közreműködő intézmények sora. Az EU-pályázatkezelő szoftver és adatbázis tulajdonosa, a WELT 2000 esetében felmerül a Terrorrelhárítási Központ politikai eszközként való felhasználása is.

Igazságszolgáltatás: szelektív bűnüldözés, amely során eddig nem látott mértékben csökkent a korrupciós ügyekben indított büntetőeljárások száma.

Ezek kombinációja.

4.6. A bűnszervezeti cselekménnyel elkövetett bűncselekmény(ek) törvényi tényállásai

Zsarolás, csalás – gazdasági csalás, sikkasztás, hűtlen kezelés, pénzmosás, bennfentes kereskedelem, vesztegetés, hivatali vesztegetés (ez utóbbiak aktív és passzív formái), hivatali visszaélés, közfeladati helyzettel visszaélés, befolyás vásárlása, befolyással üzérkedés stb.

A bűnszervezeti cselekmény	ESMA	Földbérletek	Játékautomaták, kaszinók, online fogadás	Trafikkoncessziók
károsultja	magánszféra	magánszféra + közszféra	magánszféra + közszféra	magánszféra
láncolatossága	soklépcsős	soklépcsős	soklépcsős	soklépcsős
intézményi tere	intézményközi (horizontális és vertikális)	intézményközi (horizontális és vertikális)	intézményközi (horizontális)	intézményközi (horizontális és vertikális)
közreműködő intézményei autoritásának kiterjedése	országos	országos és helyi	országos	országos és helyi
közreműködő intézményeinek típusa hatalmi ágak szerint	végrehajtó hatalom (minisztérium, adóhivatal); törvényhozás	törvényhozás, végrehajtó hatalom (minisztérium; Nemzeti Földalapkezelő Szervezet)	törvényhozás; végrehajtó hatalom (minisztérium)	törvényhozás; végrehajtó hatalom
büntetőjogi tényállásai	zsarolás, hivatali visszaélés; közfeladati helyzettel visszaélés; befolyás vásárlása; hivatali vesztegetés (aktív és passzív)	befolyás vásárlása; befolyással üzérkedés; hivatali vesztegetés (aktív és passzív)	befolyás vásárlása, befolyással üzérkedés; hivatali vesztegetés (aktív és passzív)	hivatali visszaélés; közfeladati helyzettel visszaélés; befolyással üzérkedés; hivatali vesztegetés (aktív és passzív)

Ahogy semlegesítik a liberális demokrácia intézményes immunrendszerét, úgy halad előre az engedelmességet és behódolást biztosító tanulás és szocializáció folyamata. Ha korlátozzák a nyilvánosság ellenőrző erejét, ha a választási rendszer manipulálásával csökkentik a kormányváltás esélyét, és ha a szelektív bűnüldözéssel gyakorlatilag elveszik a jogorvoslati fórumok korrekt működésébe vetett hitet, az mind a beletörődés és alkalmazkodás irányába hat. Nem lehet nem észrevenni, hogy az ügyészség vezetője is a polipbűró, az összejátszó csapat tagja, és így **nincs eszköz arra, hogy a polipbűró bűnszervezetével szemben be lehessen indítani a jogorvoslat, az igazságszolgáltatás**

gépezetét. (Sőt, a szelektív bűnüldözés során nem csak az a kérdés, hogy kit nem vádolnak meg, hogy futni vagy csak a vazallusi rendben továbbra is az utasításoknak engedelmeskedve „dolgozni” hagyják, vagy kit vádolnak meg pusztán kriminalizáló szándékkal, hanem az is, hogy ki az, aki ellen azért emelnek vádat, hogy preventív eljárással mentesítsék a nemzetközi bűnüldöző szervek eljárása alól.)²⁶

E szocializációs folyamat eredményeképpen három korrupciós bűncselekménytípus – az aktív és a passzív hivatali vesztegetés, illetve a befolyással üzérkedés – esetében a 2010 és 2013 között beadott feljelentések száma a felére-harmadára csökkent az azt megelőző négy évhez képest.²⁷ Ennek egyik oka lehet, hogy „korábban az állampolgárok inkább látták értelmét feljelentést tenni, vagy éppen kevésbé féltek a retorzióktól, vagyis attól, hogy a feljelentésük önfeljelentéssé válik.”²⁸ De az már több mint árulkodó, hogy – a szelektív bűnüldözés illusztrációjaként – háromszorosára nőtt a feljelentések elutasításának és kétszeresére az elindult nyomozások megszüntetésének az aránya.

A demokratikus intézmények torzulása és a korrupció elitek által koordinált állami felhatalmazással történő tömeges jogfosztások sorozata az Európa Tanács figyelmét sem kerülte el: egy 2014-es, bár még nem elfogadott határozati javaslatának címe – **Corruption as governance regime** – már a bűnöző állam jelenségével történő szembenézés igényét tükrözi.²⁹

Jegyzetek

- 1 Friedrichs, David O.: *Trusted Criminals*. Wadsworth Publishing, Belmont, (2010)
- 2 Friedrichs, David O.: Transnational Crime and Global Criminology: Definitional, Typological, and Contextual Conundrums. *Social Justice* Vol. 34, No. 2 (2007), 9. o. http://www.socialjusticejournal.org/archive/108_34_2/108_02Friedrichs.pdf
- 3 Friedrichs, David O.: *Trusted Criminals*. Wadsworth Publishing, Belmont, (2010), 132–158. o.
- 4 David O. Friedrichs: Transnational Crime and Global Criminology: Definitional, Typological, and Contextual Conundrums. *Social Justice* Vol. 34, No. 2 (2007), 10. o. http://www.socialjusticejournal.org/archive/108_34_2/108_02Friedrichs.pdf
- 5 http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV, 459. §(1)
- 6 <http://www.lb.hu/hu/print/joghat/42005-szamu-bje-hatarozat>. KÚRIA 4/2005. számú BJE határozata.
- 7 2006. évi CI. törvény az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezmény kihirdetéséről.
- 8 A bünszervezet fogalmi határait feszegető közjogi rendszer minősítéséről lásd még Vörös Imre tanulmányát. Vörös Imre: Alkotmányos puccs Magyarországon, 2010–2014. In: *Magyar polip – A posztkommunista maffiaállam 2*. Szerk.: Magyar Bálint és Vásárhelyi Júlia. Noran Libro, Budapest, 2014. 69–96. o.
- 9 <http://feol.hu/gazdasag/a-felkaru-rablok-kivegzese-1123941>
- 10 http://hvg.hu/itthon/20121002_Megszavaztak_a_nyerogepek_betiltasat

- 11 Uo.
- 12 http://hvg.hu/gazdasag/20131209_Tobbezer_felkaru_rablo_lepi_el_Magyarorsz
- 13 <http://www.origo.hu/gazdasag/20140506-a-kormany-het-kaszinora-adott-ki-engedelyt.html>
- 14 http://www.napi.hu/ado/varga_ezert_kap_milliardos_adokedvezmenyt_vajna.585449.html
- 15 <http://nol.hu/belfold/vajna-a-neten-is-mindent-visz-1497253>, http://hvg.hu/gazdasag/20150616_Vajnat_es_Szimat_online_kaszinoszervezes
- 16 <http://www.vg.hu/gazdasag/felepult-a-vajna-birodalom-448456>
- 17 Uo.
- 18 <http://www.hir24.hu/belfold/2015/07/06/torvenyben-szabalyozta-az-online-kaszinotatekot-a-parlament/>
- 19 http://hvg.hu/itthon/20130509_trafik_Szekszard_Fidesz_hangfelvetel?utm_source=mandiner&utm_medium=link&utm_campaign=mandiner_201502
- 20 <http://nepszava.hu/cikk/644749-hallo-itt-a-trafikmutyi-hangja-beszol>
- 21 http://hvg.hu/enesacegem/20150603_Tomegesen_zarnak_be_a_boltok_a_trafikok_m
- 22 <http://444.hu/2014/12/18/300-ezret-kell-fizetnie-a-fideszes-kepviselonek-aki-haromszor-sem-ugy-szavazott-ahogy-elvartak-tole/>
- 23 <http://nol.hu/gazdasag/valami-nagyon-gyanus-az-orbank-kormanyalomuzleteben-1539525>, <http://propeller.hu/itthon/3118393-kihuzta-gyufat-kormany-nemzetkozi-dohanycegeknel>
- 24 <http://nol.hu/gazdasag/habony-emberevel-erositenek-1541333>
- 25 <http://valasz.hu/uzlet/lazar-janos-dohanyos-embere-a-napi-gazdasag-uj-tulajdonosa-113652>
- 26 <http://nol.hu/gazdasag/ujabb-botranyos-hangfelvetel-1469927>

„A Wprost lengyel liberális hetilap által hétfőn közölt hangfelvételen. Jacek Krawiec, a lengyel kőolajipari vállalat, a PKN Orlen elnöke beszélgetett Włodzimierz Karpinski kincstárügyi miniszterrel és az utóbbi helyettesével, Zdzisław Gawlikkal. A találkozó az idén januárban történt a Sowa és barátai nevű varsói étteremben.

A kőolajipari cég vezére egyebek között beszámolt budapesti látogatásáról is és Hernádi Zsolt Mol elnök-vezérigazgatóval folytatott beszélgetéséről. A következő módon (idézzük): Krawiec: Figyeljete, elmondok egy esetet, hogy mennyire más a mi helyzetünk, mint a magyaroké. Elutaztam Hernádihoz, mert ő nem hagyhatja el Budapestet. Kérde, hány évet fogsz kapni? Ő meg laza, mosolygós, azt mondja: figyelj, a jogászaim találtak valamit, hogy ha engem ebben az ügyben bíróság elé állítanak bármely EU-országban, és az ítélet felmentő lesz, akkor ezt el kell hogy ismerjék valamennyi EU-államban, s utazhatok Európában. Kérdezem: Magyarországon lesz ez az ügy? Azt mondja, hogy igen. Erre azt mondom, de hát ez eltarthat két-három évet is. Erre ő: már áprilisban ítélet lesz. Ül mellette egy pofa, a jogi igazgató, egy felfuvalkodott alak, Ábel (Galács Ábelről van szó, aki nem jogi, hanem csoporthoz tartozó értékesítési igazgató). Ő (Hernádi) odafordul hozzá: Ábel, mondd meg Jaceknak, ki lesz a vádló ebben a magyarországi perben? Erre az: a feleségem. Értitek? Képzeltetek el egy ilyen helyzetet! A feleség a vádló, felmentő ítélet, minden el van intézve. El tudjátok képzelni, hogy ez nálunk megtörténhet?

Zdzisław Gawlik: Lehet, hogy van ilyen, csak nem tudunk róla.

Włodzimierz Karpinski: Erről álmodik Kaczynski, ilyen belpolitikai viszonyokat szeretne.”

27 Oroszi Babet–M.Tóth Balázs: Polt Péter kinevezése óta meredeken zuhan a politikai korrupciós ügyekben indított büntetőeljárások száma <http://atlatszo.hu/2015/02/06/polt-peter-kinevezese-ota-meredeken-zuhan-a-politikai-korrupcios-ugyekben-inditott-buntetoeljarasok-szama/>

28 Uo.

29 Doc. 13551, 25 June 2014, Corruption as governance regime: a barrier to institutional efficiency and progress, Motion for a resolution tabled by Ms Chiora TAKTAKISHVILI and other members of the Assembly.